

**PRINCIPLES OF THE BOARD OF COMMISSIONERS TO QUIET
LAND TITLES.
(In Hawaiian)**

I ka lanakila ana o Kamehameha I maluna o keia Pae Aina, hoomahui oia i kona poe mua, a okioki i ka aina, a mahele i na'lii kua, koe nae iaia kekahi; no kona poe kanaka pono i a me ka poe pili ia ia a na lakou i noho a mahi paha. Mahele hou iho la kela alii keia alii i kona mau aina iho, a haawi aku la i na kaukaualii, a me ka poe koikoi, a na lakou i mahele hou, a elua a ekolu mahele hou ana paha, a lilo i kekahi, a nana aku i kekahi mea hou, a nolaila, eha a elima a eono paha mea mai ke Alii mai a hiki i ka lopa malalo. Ua manao ia he kuleana ko keia poe a pau iloko o ka aina, a iloko o ka waiwai paha o ka aina. Aole i hoakaka loa ia ko kela mea a me ko keia mea, aka, ua akaka loa i na kanaka a pau he kuleana ko lakou a pau.

O kekahi ano o keia mau kuleana, ua like me ko Europa i ka wa kahiko, aka, aole no ka noho koa ana wale no keia mau pono, no ka mea, aole i koi nui mai ka hakuaina i ka hoaina e hele i ke kua, eia kana i kii nui ai, o ka waiwai o ka aina, a i ka hana maoli paha. Aole i kii pinepine ia ka poe hoaina malalo e hele i ke kua. Ua manao ia he mea pono i ka poe mea aina a pau loa, na konohiki a me na hakuaina a me na hoaina a me na lopa, ke hookupu, a hookupu io no lakou i ke Alii no ka aina a auhau mai oia ia lakou e like me kona manao, a hana no lakou i kana hana; a kauoha mai i na mea a pau loa e hana, mai ka poe kiekie a i ka poe haahaa me ka manao ole i ko lakou alii ana. Aole lakou i haawi aku i ka auhau o ka makahiki wale no; kupono no ia lakou ke haawi aku i kekahi waiwai e aku o ka aina, a haawi io no lakou. Ua aie no hoi lakou a pau i ke Alii, i ke aloha a me ka lokomaikai.

Ua haawi io ia keia mau mea a pau loa, aole na na kanaka maoli wale no i haawi, o na haole no kekahi, ka poe i loa ka aina no Kamehameha I, a no Kamehameha II; a nui loa ia poe e ola nei i keia manawa. Ina hoole ke kanaka i kekahi o keia mau mea, he hewa pono ia e hemo ai ka aina; pela ka manao.

Nolaila, ua akaka loa, aole loa he kuleana ia manawa ma ke ano Alodio, aole ma ka manao aole hoi ma ka hana ana. Ua nui loa na hoike no ia mea e ola ana i keia manawa. Aka, i nele i ka hoike maoli i keia wa, alaila maopopo loa ka manao o na aoao a elua, ma ke kuikahi i hanaia i ka makahiki 1836 i hanaia iwaena o keia Aupuni a me Lo Edward Russel ma ka aoao o Beritania, no ka mea, ua oleloia maloko o laila "O ka lepo malalo iho i kukululuia i na hale no ke Alii ia."

O na pono a pau i pili i ke Alii maluna o na konohiki nui, a me na mea malalo o lakou, oia na pono o na konohiki nui maluna o na hoaina o lakou, a me na lopa a pau i noho i ko lakou aina. Nolaila, me he poe hui la lakou, a ua pili ka aina ia lakou a pau. He ano alodio ko ke Alii kuleana, a he noho hale ko ke alii konohiki. A i ka wa i haawi ai ko ke Alii konohiki i ka aina i ke konohiki hou, alaila, ua like ka pili ana o ke konohiki hou i ke konohiki mua, me ko ke konohiki mua pili ana i ke Alii, nolaila, kapa aku ke konohiki hope i ke konohiki mua "he Alii."

Hiki no i ka mea maluna ke lawe i ka aina o ka mea malalo ona, aka, aole i manaoia he mea ku i ka pono a me ka pololei ke hana pela, ke loa ole ke kumu, aole hoi i hana pinepineia pela i ka wa e ola ana ka Haku, a make ia, alaila, hoonoho pinepineia ke konohiki hou, me ka manao ole i ke kuleana o na hoolina, a me na hoaina; no ka mea, ua manaoia na makamaka hou. Pela ke ano o ka pono ana, a me ia ke ano o na kuleana aina i ka makahiki 1839 i ka wa i kauia i ke Kanawai hoomalu i ke kino a me ka waiwai o kanaka. Penei na hua, "Ua hoomaluia ke kino o na kanaka a pau, a me ko lakou aina a me ko lakou waiwai a pau." E nana i ke Kumukanawai aoao elua.

Ma ka Pauku 6, o ka Mokuna 3 o na Kanawai kahiko ma ka aoao 25, ua hoakakaia kekahi ano o ka hoomalu ana i ka aina. Ua olelo ia malaila "aole hoi na haku aina e pai wale i kona mau hoaina." Ua hoakakaia mai no hoi ka hewa kupono ke pai, a hoolilo no hoi ia haawi i na mea i olelo ia maluna no ka waiwai o ke Alii iloko o na aina a pau. Koi mai ka Pauku 3 o ia Kanawai i na hoaina a pau, o kela haku keia haku e hana i 36 la ma ka makahiki no ke Alii, a nolaila, ua akaka aole haku i loa ke kuleana aina ma ke ano alodio, aia no ia i ke Alii.

Nolaila, he mea kupono maoli, a he mea pololei no hoi i ka haawi ana o ke Alii i ke kuleana alodio, ke haawi i ke konohiki maluna, oia hoi ka mea i loa mua ka aina na ke Alii mai, no ka mea, i ka hana ana pela, aole i hana ino ia na konohiki, a me na hoaina malalo ona; ua hoomaluia lakou e ke kanawai, e like me ka wa mamua. He mea akaka loa hoi ka hiki ole i ke Alii ke haawi aku i ke kuleana alodio ia hai, no ka mea, ina pela, ua nele ke konohiki mua. Aka, ina loa i ke konohiki mua kona aina ma ke ano alodio, ma ke kuai, a ma ka haawi wale o ke Alii, ua mau no ke kuleana o na hoaina, a me na lopa, no ka mea, aole nele kekahi mea e ae no ka hoolilo ana o ka Moi i kona iho. Nolaila, o ke konohiki i kuai me ke Alii a loa kona aina ma ke ano alodio, ua hiki ole ia ia ke pai i ka poe malalo ona, e like me ka hiki ole i ke Alii i keia manawa ke pai i ke konohiki.

Ua maopopo keia i ka nana ana i ke kumu o ka pono, a ua akaka no hoi ma ke kanawai o 1839, i hoomalu pu i na hoaina me na hakuaina.

Ma kela kanawai, ekolu mea i hoakakaia ko lakou kuleana iloko o ka aina, o ke Alii (o ke Aupuni hoi ia) a o na konohiki a me na hoaina.

Ma ka Pauku 9 o ka Mokuna 5 o ia Kanawai, ua papa maoli na konohiki i ai aina i ke Alii, aole e hoonoho i konohiki hou malalo o lakou, a maluna aku o na hoaina. Nolaila, ina ee kekahi hakuaina maluna o keia Kanawai, ua mahele oia i kona kuleana iho, aole e hiki ia ia ke ho'emi i ke kuleana o ke Alii a me ke Aupuni, aole hoi i ke kuleana o na hoaina.

Ua akaka loa hoi, ekolu wale no mea kuleana ma ka aina hookahi. 1. O ke Aupuni. 2. O na konohiki. 3. O na hoaina, a nolaila, he mea nui ka hoakaka i ka nui o ko kekahi kuleana, a me ko kekahi. Aole kakou e nele i na hoike no keia mea; a he mea ia e pomaikai ai. Eia nae ka mea i oi aku ka pohihihi mamua o na mea e ae o ka poe mea kuleana aina. O ka poe i hoike mai, he poe hoike pono. Ua nui loa ka poe i hoike wale mai, a ua nui ko lakou ano, he poe Elemakule kekahi poe, a ua ike maopopo lakou i na aoao kahiko o keia aina; he poe konohiki kekahi, a he poe hoaina ke-

kahi. Aole kua kekahi hoike i kekahi, ua ku like no ma na mea nui a pau. O kekahi poe konohiki haole malalo o Kamehameha I, Kamehameha II a me Kamehameha III, ua akaka loa ka lakou olelo hoike no ke kuleana oiaio o ke Alii. I ka hoolohe ana i ka na hoike, ua haawiia i ka wa kahiko i ke kuleana nui i ke Alii, a oi aku kona mamua o ka pono io, a ho'emii ko ka hoaina a pino oia. Ina oluolu wale ke Alii i ka haawi maoli aku i na hoaina i kekahi pono i pili ia ia mamua, he pono no ia ia ke hana pela. A ina haawi ke Alii i ka hapakolu i ke konohiki a he hapakolu i ka hoaina, a koe ia ia kekahi hapakolu; ina pela, aole ia e hoopoino aku i kekahi mea e ae, ia ia iho wale no, pela ka manao o ka poe hoike a pau. A i ko lakou hai ana ia manao, ua hai lakou i ka mea e pono ai lakou iho. Ina hookoia kela manao, e hiki no, ina he aina i ka lima o ke konohiki, a e noho ana na hoaina, a ina like wale no ka aina a pau, hiki no ke mahele maoli, i ekolu Apana like, a e haawi i ke konohiki i palapala alodio no kona Apana, a pela no ko ka hoaina, a koe hoi kekahi hapakolu i ke Alii i waiwai no ke Aupuni.

Mahope mai o ka makahiki 1839, ua loa paha i kekahi mau mea ke kuleana aina ma ke ano alodio, no ke kuai paha, no ka haawi wale ia 'ku paha. Ina aole hoike no ia kuleana, aole hiki ke ae ia aku, no ka mea, mamua aia no i ke Alii wale no ke kuleana alodio, a iaia wale no ka aina a pau, nolaila, e manao ia nona no i keia wa, ina aole hoolohe e na hoike. A ina ua noho ke kanaka ma ka aina a loihi loa; aole e maopopo ka nele ana o ke Alii, he kuleana nae ko ke konohiki, a o ka hoaina paha kekahi.

Ua pili maopopo keia mau kumu manao, a me keia mau olelo i na Poko, a me na Ahupuaa a me na Ili, a me na mea nana i ai. Aka, okoa loa na aina mahi, okoa loa na pahale. Aole i haawi ke Alii i kahuahale i na haku, i mea e haawi hou aku ai e like me ka haawi ana i ka aina. Nolaila, ua akaka, elua mea kuleana iloko o na pahale, o ke Alii a me ka mea nana e noho, aole ke kolu. Aka, ekolu no ma kau wahi, penei. Ina haawi maoli aku ke Alii i kahuahale no ke kanaka nona iho, a mahope na ua mea la i hoolimalima, a hoolilo aku paha ia hai, no ka manao loa paha, aole paha. Eia kekahi, ina he pahale nui maloko o ka aina maoli mamua, a i keia manawa, ua lilo ka pahale i ka mea kuleana ole iloko o ka aina, ma ka pahale wale no kona kuleana. Ua manaoia ua pili kela pahale i ka aina i keia manawa, penei nae ke ano o ka pili ana, e uku makahiki aku ka mea pa i ka ha-uaina.

Ua maopopo ka pono o keia no ke ano o ka noho ana i ka wa kahiko, a ua maopopo no hoi no na hua hope o ka Pauku 7 o ka Mokuna 3 o na Kanawai kahiko, penei, "Aka, o na pahale i like me na paaina, pono no e kokua ka mea pa i ka mea nona ka aina i ka auhau o ka makahiki."

Ua akaka loa keia mau kumu manao, a me keia mau mea i oleloia, a hiki ole ke hoolohe, aka, ua nui wale na hihia, a hiki loa mai i keia manawa. Eia ke kumu nui no ia mau hihia, ua nui na mea kuleana iloko o ka aina hoolohe, a manao kela mea keia mea o lakou ua nui kona kuleana iho. Ia hihia ana, eia ka mea i hana pinepineia, o na haku a me na mea koikoi, o lakou ka i hookaumaha i ka poe nawaliwali. Aole paha mea o ka poe kiekie i keakea ole i ka poe malalo i kekahi manawa. Aole i malu na konohiki lili, a me na hoaina i ke Kanawai 1839, aole hoi i ke Kanawai o 1840. Ua

pili no ke Kanawai i na mea a pau, i ka poe kiekie a me ka poe haahaa, aka, he mea ku e loa i ka aoao kahiko ke hoopai i ka mea kiekie i mea hoomalu i ka poe haahaa, a pilikia ka poe haahaa i kekahi manawa, a nolaila, ua manaoia he mea pono e kau hou i Kanawai, i mea e hiki ai ke hoakaka i na kuleana aina, a i Kanawai hoomalu hoi ia mau kuleana ke ikeia. Nolaila i hoopohoi'a i na Luna Hoona i na Kumu kuleana aina.

O na Luna Hooko, ina hooholo lakou i ka olelo, ua lilo kela olelo a lakou i hooholo ai i olelo ae na ke Alii, ka mea nana i haawi ia lakou i kela hana, i mea e hiki ai ia lakou ke hooponopono i na kuleana mamua a pau ma ke ano pololei loa, a ina pono io, hiki no ia lakou ke hoolilo loa aku i ke kuleana aina i pili ia ia ma kona ano Alii.

O ka mana a pau o ke Alii, e hooko i na kuleana aina oiaio o na kanaka i keia manawa, ua lilo i na Luna Hoona. Pehea hoi ke ano a me ka nui o ia mana o ke Alii i haawi mai ai i na Luna? Ua haawi mai oia i kona waiwai maoli iloko o ka aina ma kona ano kanaka, aole i haawi mai i kona kuleana Alii iloko o ka aina. Eia kona kuleana Alii iloko o ka aina.

1. O ke pai i ka aina i mea hoopai i ke kipi.
2. O ka auhau i kela waiwai keia waiwai kupono ke auhau; i ka aina hoi kekahi, ke olelo mai ke Kanawai pela.
3. O ka hooikaika aku, a e koi ako aku hoi i kanaka e malama i ka aina i mea e pono ai ka lehulehu.
4. O ka hoomakaukau i kuamoo a me na mea e oluolu ai ka lehulehu i ka hana ana i Alanui, alahaka, na ala hele a me na mea like.—
5. O ke kii aku a lawe i na aina no ke Aupuni i mea e pono ai ka lehulehu a ke pilikia hoi ke Aupuni, e uku pono aku nae e like me ka mea i auhau pololeia.

Aole pono ke Alii, aole hoi e hiki ia ia ke hoolilo aku i keia mau kuleana ona.

Nolaila, ina hooiaio na Luna i ke kuleana e like me ka hana ana manao, a haawia ka palapala hoolilo e like me kela hooiaio ana, ua hookoeia no kela mau kuleana o ke Alii.

Aka i ka nana maoli ana o na kanaka i ko ke Alii waiwai iloko o ka aina ma kona ano kanaka, ua okoa loa ia, a okoa loa kona kuleana Alii, i ka nana ana o ko na aina naauao, no ka mea, i ka manao o ia poe, o ka Moi ka i hoi ke Aupuni, aole ia ia iho. I ka wa kahiko, aole lilo ka waiwai hookupu i na Luna i mea e pono ai ke Aupuni, i ke Alii no ka lilo ana nona iho i waiwai maoli no kona kino. Nolaila he waiwai maoli kona iloko o ka aina: Aka, i ka haawi ana o ke Alii i kanaka ke Kumukanawai i ka la 8 o Okatoba i ka makahiki 1840, ma ke ano aloha a lokomaikai, ua hookaawaleia ke Alii a me ke Aupuni, a ia hookaawale ana, ho'emiia ko ke Alii mana kahiko. Penei ka olelo. "Ia ia ka waiwai o ke Aupuni, ke dala o ke kino, ka auhau o ka aina a me na la hana ekolu o ka malama, e like nae me ka olelo o ke Kanawai."

"Nona no kona mau aina ponoi a me na aina hemo i ka makahiki." Ma keia mau hua, ua akaka, he okoa ko ke Alii waiwai ponoi, okoa ka waiwai Aupuni i lilo ia ia no kona noho ana maluna o ke Aupuni. O na mea a pau e pono ai ka lehulehu ma ka aina, a i ka auhau aina a me ka

waiwai o ka aina, aia i ke Alii ia ma kona ano poo o ke Aupuni, ma ke ano hoi o ke Aupuni ia; a hookaawale loaia "kona mau aina ponoi."

Ma ia ano hookahi no, i ka la 7 o Iune 1839, hooholo na'lii me ka ae mai o ka Moi i mau olelo paa i olelo hoakaka hoi "no ka nonoi aina a me ka haalele aina, a me ke pai aina a me ka hana maluna o ka aina." No ka hooikaika i ka hana ia. Ma ia Pauku, ua hoakakaia ka poe hakuaina, he poe ai aina lakou, a ua paa ia lakou kahi i mahiia, he kuleana paa loa nae ko na hoaaaina. Ua akaka he kuleana hui ko ke Aupuni a me na haku aina i mahi oleia, no ka mea, ua olelo ke Kanawai, penei. "O na kanaka aina ole, aole i mahi kihapai, aole loa no he mahi ai, a i manao lakou e hana i loa ko lakou makemake, e noi aku i na konohiki a i ke Kiaaina, a i ke Alii Nui paha, ma na wahi kaawale o ka aina, aole i hanaia a maikai e ke kanaka, e haawiia 'ku no ia wahi no lakou." Na na konohiki a me ke Alii pu keia haawi ana. Ua maopopo no hoi ia kuleana pu ma kela Kanawai kahi i oleloia'i, i na Lihi a me na konohiki.

Ua maopopo no ka pili ana o na aina i ke Alii; ua olelo ia nae no na hakuaina, no ka mea, eia ka olelo mua maloko o ka Pauku "a o na Kiaaina a me na konohiki.

Eia ka hana a ka ke Alii nui poe i haawi aku ai i ka aina, aole lakou e hoonohe konohiki hou aku malalo o lakou maluna aku o na makaainana, "e pau ia hana ana pela." A ma ka Pauku 18, ua hooweliweliia na konohiki o haule lakou i na olelo o ka Pauku umikumamakolu. Nolaila, ua akaka, elua mea e paa ai ka aina i na konohiki, o ka ikaika i ka hana a me ka naauao.

Nolaila, ua akaka a hiki mai i ka la 7 o Iune 1839 mamua aku o ke kau ana i ke Kumukanawai, ua manao na'lii ia lakou iho, ua noho hale lakou ma ko ke Alii makemake wale no, ma kona ano poo o ke Aupuni. A ina i hana lakou i mea e poino ai ka lehulehu, oia wale no ke kumu pono e paila'i lakou; o ka Palaualelo a o ka Naaupo, a me na mea like, na mea e pono ole ai ke Aupuni. Ina pono i ke Alii ke pai wale i na konohiki no kona makemake wale, a no kona huhu wale, a no kona manao wale, ina pela, alaila no ke Alii wale no ka aina ma kona ano kanaka maoli no. Aka, aole i kupono ia i ke ano o na Kanawai a pau, aole hoi me ia ke ano o na olelo a ka poe hoike a na Luna Hoona i lohe ai. Aka, o ke pai i ka aina no ka hana ole, a no ka hana ino, a no ka hewa maoli, he mea ia e pomaikai ai ka lehulehu, no lakou hoi ke Alii ana.

Ma ka hana ana, ua ike maopopo na lii, he mea nui ka pili paa loa ana o ka waiwai i ke kanaka, ina he aina oia, a ina he waiwai e ae oia no, a o ka hemo ole oia wale no ka mea e ikaika ai lakou. Ua ike no lakou aohe mea e ae e pomaikai ai ke Aupuni, eia wale no, o ka hoopuka i ka waiwai mailoko mai o ko lakou wahi iho, a mailoko mai o ka aina ka nui o ka waiwai. Aole hoi e mahi pono ke kanaka, ina o kana ai wale no kana e loa'i noloko o ka aina pili ole ia ia, aole hoi i kana keiki. I ka pili ana o na lii me ko na aina e, ua ike lakou i ka hana ana o ka poe ma ke ano e kaawale ai ka waiwai o kekahi a me kekahi, a ua hoopapa nui lakou no ia pono a e hoopiliia uanei ia pono i na aina e paa nei i na hoaaaina ma ke ano a ka haole i ike ole ai. I keia manawa, ua noho Aupuni okoa, a nolaila i ka

manao ana o na Aupuni kahiko naauao, ua makemake lakou ma na mea nui e hoomahui i ka noho ana o ka poe naauao.

I ka manao ana o makou na Luna Hoona, oia ke kumu o ka hookaawale ana i ko ke Alii aina pono i a me ko ke Aupuni ma ke Kumu Kanawai o ka makahiki 1840, a i keia manawa, ke manao nei makou, oia ke ano o ka Haawina 4 Mokuna 7, o ka Apana mua o ke Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina o ko Hawaii Pae Aina; ua hookumuia maluna o ka olelo hoike a ke Kokualunakanawai i ka la 21 o Mei 1845. Malaila, ua oleloia; "he mea pono ke hoomakaukau i ke Aupuni o ka Moi e hana pu me ko na aina i ae mai i ke kuokoa ana. A hoocholo ia ka olelo na ke Alii e koho i mau Luna elima nana e hoona i na kumu kuleana aina, a pela e kau ai maluna o lakou i kona mana a pau i kona ano kanaka, a i kona ano Alii, ka mana hoi e hiki ai ia ia ke haawi maluna o ka waiwai o kanaka iloko o ka aina.

O ka olelo koi i ke Alii e koho i na Luna e like me ia, aia no ma ka Haawina 4 o ka Mokuna 7 o ka Apana 1 o ke Kanawai a ka Poe Ahaolelo i hoocholo ai i ka la 10 o Dekemaba 1845, a kau hoi i ka la 7 o Feberuari iho nei.

O kela Kanawai a pau kahi i kakauia i kela olelo, ua kapaia: "He Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina Alii. A nolaila, ua akaka keia, o ka olelo a na Luna e hoocholo ai; aole ia e like me ka na Lunakanawai wale no, he ano hooko maoli kekahi. O kela mau Apana kanawai elima, ua hoocholo loaia a kau ke Alii i kona inoa Apono i ka la 27 o Aperila 1846, a hoolahaia i ka la 20 o Iune iho nei.

O ua poe Luna nei i hoonohoa, ua kohoia a hooonoponoia e like loa no me ka olelo o ke Kanawai; no ka mea, kau ke Kanawai i ka poaono i ka la 7 hoi o Feberuari, a i ka la i noa i i ka la 9 hoi, hanaia maloko o ka Ahakukakuka Malu, koho ke Kuhina Nui me ka ae mai o ka Moi, a hookohu hoi ia makou na mea i kakauia na inoa malalo, a ia manawa no, imua o ka Moi a me ka Poe Kukakuka Malu makou i hoocholo ai a kau i ko makou inoa i keia olelo a na Luna i hoocholo ai.

"Ke hoocholo nei kela mea keia mea o makou e imi pono me ke paewaewa "ole i na kumu Kuleana aina a na kanaka i hoopii mai nei no ke Aupuni o "ko Hawaii Pae Aina, a e hoocholo makou i ka olelo pono no ua kuleana la, "ke kumu kuleana, ka loihi o ke kuleana, a me ka nui o ka aina, e like hoi "me ka olelo iloko o ka Haawina 4 o ka Mokuna 7 o ka Apana mua o ke "Kanawai i kapaia, He Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina o ko Hawaii Pae Aina i hoocholoia ma Honolulu i ka la 10 o Dekemaba "1845.

"Kauia ka inoa a hoocholoia

"i keia la 9 o Feberuari 1846

"imua o'u.

John Young
Kuhinakalaiaina
William Richards
John Ricord
J. Y. Kanehoa
John Ii
Z. Kaauwai

I ka la 11 o Feberuari oia hoi ka lua o ka la mahope iho o ko lakou hoo-kohu ana, hooponopono na Luna i ko lakou noho ana, penei,

Olelo hoike.—

I ka halawai ana o na Luna i hoonoho ia e hoona i na kumu kuleana aina, i ko lakou noonoo ana i ka hoonohonoho pono i oleloia ma ke Haawina 4 o ka Mokuna 7 o ka Apana mua o ke Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina o ko Hawaii Pae Aina.

I ka halawai ana o ia mau Luna, hooholoia keia olelo.

1. E hoonohoia o William Richards i Paresidena.

2. E hoonohoia o J. H. Smith i kakau olelo me ka uku i hoakakaia mahope, a e hookaaia kona uku noloko iho o ke koina, a me na mea loa i ke Aupuni mamuli o ka hana a na Luna.

3. E hoohoohiki ke kakau olelo e hana pololei i na hana i haawiia ia ia. Eia hoi kekahi olelo i hooholoia, na ua kakau olelo la e lawe i na olelo koi a me na olelo hoike, i mea e noonoo ai makou mahope iho. E kakau no hoi oia ma ke kua o ia mau pepa i ka la a me ka hana i haawiia ia ia. E malama nohoi oia i hora hana ma ka Halekauila Honolulu i wahi e hana'i i kana mau hana, i wahi hoi e pono ai na mea koi.

Nana no hoi e kakau i na olelo a keia poe Luna, a me ka Moolelo no ka lakou hana.

4. O na palapala koi i hoikeia mai i mea hooponopono, o ka palapala loa mua, oia ka palapala hana mua, a na ka nui o na Luna e hooholo i ka olelo no kela mea keia mea.

5. E halawai no lakou i ka poakolu o kela hebedoma keia hebedoma mai ka iwa o ka hora o kakahiaka a hiki i ke kolu o ka hora o ke ahiahi ma ka Halekauila ma Honolulu, o ka halawai mua ana i ka la 4 o Maraki e hiki mai ana.

6. E hoolahaia keia olelo iloko o ka Elele, a e hoolaha puia no me ka olelo a ke Kanawai, i olelo no ka mea koi, a i mea e ike ai lakou i keia mau lihi Kanawai a na Luna i kau ai.

Ua hanaia ma Honolulu i keia la 11 o Feberuari 1846.

William Richards

John Ricord

J. Y. Kanehoa

John Ii

Z. Kaauwai

A paia kela olelo ma ka Nu Pepa Polunesia i ka la 14 o Feberuari 1846, a me keia olelo malalo ka mea a ke Kanawai i olelo ai a paia no hoi ma ka Elele i ka la 3 o Maraki.

No na mea Kuleana Aina a pau ma ko Hawaii Pae Aina.

Ua hoonoho mai ka Moi ke Alii ia makou i poe luna nana e hookolokolo, a hooko, a hoole i na kuleana aina i hookumuia mamua o ka la 10 o Dekemaba M. H. 1845. E haawi ma ke ano alodio na palapala Sila nui, a i ole ia, na

palapala hoolimalima no na makahiki, e haawiia keia mau mea mamuli o ka makou hoakaka ana, e like me na mea i hoakakaia mai ia makou.

He halawai hebedoma ko ka Poe Luna ma ka Halekauwila ma Honolulu, e hoolohe i ka na mea hoopii, a me ko lakou kokua paha i mea e akaka'i ko lakou kuleana, a ua makaukau makou i kela la keia la, e lawe ma ka palapala i ka lakou olelo koi, a me na mea e ike'a'i ke kuleana, na mea hoi a na hoopii e manao ai e hoike ma ka Hale o Joseph Henry Smith ma ka Halekauila ma Honolulu iwaena o na hora 9 o kakahiaka, a me ke kolu o ke ahiahi.

Ua noiiia 'ku na kanaka a pau e hoike mai ia makou i na Luna i ka olelo hoakaka i ko lakou kuleana aina, a hoike mai hoi i ke kumu o ko lakou koi ana i kela kuleana aina ma Hawaii nei; hana hoi mamua o na makahiki elua mai keia la aku, a i ole lakou e hana pela, mahope iho o ia manawa, alaila, ua hoonele loaia lakou aole e loaia ia lakou na kuleana ma na Ahahookolokolo no ka pono.

Kakauia i keia la 11 o Feberuari 1846.

William Richards
John Ricord
J. Y. Kanehoa
John Li
Z. Kaauwai

Eia na hana i kupono i na Luna Hoona.

1. O ka imi a hooko a hoole i na kuleana aina o na kanaka, na kanaka maoli hoi, a me na haole i hookumuia ke kuleana mamua o ka hooholo ana i ke kanawai a pau i komo ka Haawina 4 maloko, o ka la 27 ia o Aperila 1846.

2. Ua hoakaka loa ia ka hana a na Luna no ka Hooponopono ana, a no ka hooko i na hana, a ua haawiia ka mana e hiki ai, o ka halawai a hoopanee, a hoonoho i kakauolelo; o ke kii aku i na aoao, o ka hooko i na olelo kena, o ka haawi i ka olelo hoohiki, a me ka hoonoho i luna nana e lawe i na olelo hoike. He mana keia i hoohuiia, me ka mana o na Luna Hoona Kumu kuleana aina, na lakou e hooko a hoole hoi i na kuleana.

3. O na kumu manao i rula no na Luna i ko lakou hooholo ana i ka olelo o ke Kanawai waiwai o ke Aupuni, a mamuli o ia lakou e hooholo ai i ka olelo no "ka noho mau ana, i ka pa ana, i ka hana ana i ka mea paa maluna, i ka aoao kahiko no na kuleana aina, i ka pono o ka wai, i ka pono o ka lawaia, i ka pono o na wahine, i ka pono o na mea e noho ana ma kahi e, i ka pono o na hoaina, a me na lopa, i ka pono o ka hiapo, a me ka pono o ke keiki hookama." Ma ka olelo pili i o ia nei o ke Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina, ma ka Pauku 3, ua hoakaka ke Kanawai, penei. Mamua o ke kau ana i ke Kanawai hou no ka waiwai, e lilo no na kumu manao iloko o keia Kanawai, a me na Kanawai maoli o keia wa, i Kanawai pili i ka waiwai a e pono ia maloko o keia Aupuni; oia hoi ka na Ahahookolokolo e hooko ai i ko lakou hooponopono ana ma na mea a pau loa, ke pili ia mau olelo."

Malaila, ua akea loa kahi e hiki ai i na Luna ke hooholo i ka olelo. E imi mau nae lakou i ka oiaio ma na waha o na hoike pololei i ike lakou i ka

Moolelo no kela kuleana keia kuleana a e hoonohonoho ia mau olelo ma ke ano kulike i ke Kanawai waiwai, ina he kanawai i pili ia kuleana, a ina aole Kanawai i pili e hiki no ia lakou ke hoopili ma ka aoao kahiko i ko lakou hooholo ana i ka olelo, aole ma ke ano o na Kanawai i keia wa, aole ma ke ano ku e i ka oiaio, e hana pololei maoli no, a e lokomaikai no hoi.

4. No ka waiho ana mai o ka Moi, ka mea kuleana ma na aina a pau, i kela mana nui e hooko a hoole i na kuleana, na na Luna wale no e hana, ua akaka no kona manao e lokomaikai loa aku i na mea kuleana, a hapa paha kona manao ia ia iho, nui kona manao i na kanaka mea kuleana.

5. Aka, aole i manao na Luna Hoona e hiki ia lakou mamuli o kela lokomaikai nui o ke Alii, ke pale ae i kekahi mau olelo iloko o ia Kanawai hookahi no, aia ma ka Haawina 4 Mokuna 7, Apana 1. No ka mea, o kela Ahaolelo nana lakou i hoonoho, ua hoopaa i ko lakou lima, penei.

1. "Aole e loa i ka lahui e no lakou pono ma ke ano alodio kekahi aina iki.

2. Aole e lilo io i ua poe lahui e la ka waiwai paa i hoolimalimaia, a loa mua ia lakou ka palapala noho e hoakaka ana i ko lakou aina, e like me ka olelo ma keia Haawina "mua o ka Mokuna 5.

6. Eia wale no ka hana o na Luna Hoona i haawiia ma ua Kanawai ia, o ka hoakaka i ke ano o ke kuleana, a hooiaio a hoole paha ia kuleana, a hooiaio a hoole hapa paha. Aole e hiki ia lakou ke haawi i palapala hoolimalima, aole hoi i palapala Sila nui, aole hoi e hiki ia lakou ke lawe i ka uku i oleloia ma ka Pauku 10.

Aka, no ke kulike ana o ka uku pono i ka aina me ka nui o ke kuleana, nolaila, pono i na Luna Hoona e imi a e hoakaka i kona nui, i mea e ike ai ke Kuhina Kalaiaina.

7. Ua pili pu me ke kuleana aina ke ano o ka holo ana o na Mokuna a me ka nui o ka ili aina maloko, a ina aole imiia a hoakakaia, aole e hiki ke hooholo pono i ka olelo, a hana i ke kumukuleana iwaena o na mea i pili i ko laua aina.

Nolaila, aole hiki i na Luna ke hana me ke ana oleia o ka aina, a na ka mea nona ka aina e uku mamua o ka hooholo ana i ka olelo. Ua manao ia keia mea ma ka Pauku 12 i ka olelo ana i "na dala i lilo i ka imi ana."

Eia na pono e loa ia mau imi ana, a me ka hooholo ana i ka olelo.

1. E hookaawale lakou i na kuleana o ke Alii, a me ke Aupuni, na mea i hui mamua, a koe mai i ka mea nona kahi, a kuokoa oia ma kona manao, a hiki ia ia ke hana e like me kona makemake i kona aina, ina he ano alodio, oia, ina no ke ola ana, oia, a ina no na makahiki, oia no hoi, e like hoi me ka olelo i hooholoia. Ina mau aku ke kuleana o ke Aupuni, a o ke Alii paha iloko o ka aina, alaila, ua mau pu no'ka pono o ka ae ana o ke Alii, a me ke Kuhina Nui, mamua o ke kuai ana a me ka hoolilo ana i ka aina mai kekahi kanaka i kekahi, e like hoi me ke Kanawai kahiko; a pela no hoi ke haawiia na palapala Moraki, e hookaawaleia keia mau kuleana, a hoopauia na hemahema a me na mea e paa'i ka mea nona kahi, i hiki ia ia ke hana e like me kona makemake, he mea ia e pomaikai loa'i oia, a pomaikai pu ke Aupuni ilaila,

no ka mea, ua loa a i ka mea kuleana kona iho, a ua hemo ka paa ana o kona mau lima, a hiki iaia ke hana aku i Kanawai me ke keakea oleia mai a haawi i ka palapala Moraki i mea e pono ai ke kuai ana, a hiki no ke hana i hale paa, me ka hoomaopopo mua e ili aku ia i kona hoolilina. He mea ia e loa koke ai ka waiwai lawe aku i ka aina e, he mea e mau ai ke kuai pono ana ma ke ano pono, a ina aole pela, aole loa i ke Aupuni ka waiwai makahiki e hiki ai ke hooponopono i ko loko o ka aina.

2. O na palapala Sila nui a me na palapala hoolimalima, e haawiia ma ke ano maopopo no na mokuna o ka aina. Nolaila, aole loa pinepine ka hakaka no na mokuna mahope. No ke kii ana i na mea a pau i pili mamua o ka hooholo ana i ka olelo, nolaila aole hiki kekahi ke olelo mahope, he kuleana kona. E hiki no ke hoopii i na lunakanawai Kiekie, o ka mea nae i hoopii mua i na Luna Hoona, oia wale no.

Ua paa papalua na palapala Sila nui ma ka Waihona Kalaiaina. Nolaila, e ike auanei ke Aupuni i ke kumu o na kuleana, a pela no na mea a pau e ninau mau. Aole loa e hiki kekahi ke hoopunipuni mai i kanaka, no ka mea, ua maopopo kahi e hele ai a loa ka mea e hoole ai i kona wahahee ana. O ka mea kuai mahope iho, a loa ka palapala Moraki, aole lakou e hana maloko o ka naaupo ke oiaio ole na kuleana o na mea manao kuai.

Ua manao makou na mea i kauia na inoa malalo, he mea pono ke hoakaka mua i keia mau kumu manao i mea e maopopo ai i na kanaka na olelo a makou e hooholo ai; a i mea e pololei ai hoi ko makou hooholo ana i ka olelo, he mea pono ke kakau mua i na kumu malalo, ua loa ia mau kumu i ka noonoo nui ana i na kanawai i pili i ka waiwai, a me ka hoolohe ana i ka olelo a na hoike. O kekahi hoike he Alii kahiko, a nui kona mau aina, a na makou ka olelo no ia mau aina. O na'lii i ai aina pela, he mea e poino ai o lakou iho kela hoike ana, no ka mea, ua kue ko lakou hoike ana i ko lakou kuleana iho, a e uku auanei lakou i ke Aupuni ke haawiia ia lakou ka palapala ma ke ano alodio. Ua pili like keia kumu i na kanaka maoli mea kuleana, a me na haole e noho ana maanei, e like hoi me ka olelo ma ka Haawina 2 o ke Kuikahi i hooholoia ma Beritania Nui a me Farani i ka la 26 o Maraki 1846.

1. I mea e pono ai ka hana a makou ka Poe Hoona, eia ka makou, e imi mau, ina no ke Alii pono mai ke kuleana a no kona Kuhina me ka ae o ka mua, a hookumuia mamua o ka la 7 o Iune 1839, aole nae palapala, alaila, eia wale no ka makou e imi ai, o ke ano o ka haawi ana, a ina i mau ka noho ana mai ia manawa mai, ua kukuluia paha na hale maluna iho, a ua kanuia, a ua hooponoponoia paha, me ka keakea ole ia, a ina aole hoopaapaa iwaena o na kanaka, alaila, e manao no makou he kuleana ko ka mea koi, he kuleana nae malalo o ke ano alodio.

2. I na manawa a pau, ina he kuae kekahi koi i kekahi koi, alaila, eia ka makou e imi ai, o ka mea i oi aku ka pono o kona kuleana, a kupono ia ia ka palapala hoolilo ma ke ano i oleloia.

3. I na manawa a pau, ina no ke Alii mai ka loa ana o ka aina, a na ke Kuhina paha me ka ae o ke Alii, a na ke Kiaaina a na kekahi Alii, a na kekahi mea e ae, mahope mai a ka la 7 o Iune 1839, ina pela, eia wale no

ka makou e imi ai, o ke Alii, a o kekahi alii iho, a o ka haku nana i haawi i ua aina la, a e hooko makou, a e hoole e like me ke kuleana, a kuleana ole paha o ka mea nana i haawi, a hoolilo a hoolimalima, aole makou e manao iki i ka uku, aole ka noho ana, aole hoi i ke kuleana o ka hale.

4. I na manawa a pau, ina i loaa pono ka aina ma ka palapala haawi, palapala kuai, a palapala hoolimalima paha na ka mea nona mai kahi, alaila, e hooko makou e like me ke ano oiaio o na huaolelo maloko o ka palapala.

5. I na hookumu ponoia na kuleana ma ka palapala a ma ka olelo waha paha, na ka mea nona kahi i haawi mai, no ka uku pono aku, a na ka mea e paha, aka, aole i noho ka mea koi, mai ka la 7 o Iune, 1839, a hiki mai i keia manawa, e manao no makou aole kuleana i koe, eia ka mea e maopopo loa'i, o ka Pauku 6, Mokuna 3 o ke Kanawai kahiko.

6. Ina makemake kekahi mea kuleana i hookoia e loa a ka Palapala Alodio e like me ka olelo ma ka Mokuna 7 o ka Apana 3 o ke Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina Alii, ke manao nei ka Poe Hoona Kumukuleana i ko lakou noonoo ana i na olelo i hoikeia mai ia lakou, he mea pono i ka mea koi, ke uku aku i ke Kuhina Kalaiaina i kekahi hapakolu o ke dala kupono i ke kuai i ua aina la, me ka manao ole nae i ka waiwai i hanaia maluna o ua aina la. A ina uku aku ua mea koi la i kela hapakolu, alaila pau ke kuleana o ke Alii ma ua aina la, a lilo ka alodio i ke kanaka; ua mau nae ka pono o ke Aupuni iloko o ia aina, a na ke Alii e hana mamuli o na Kanawai; na na Luna nae a ke Kanawai e olelo ai. Aka, i ka olelo ana a na Luna Hoona i keia mea, aole o makou manao ua paa ke Alii a me ka Poe Kukakuka Malu, a hiki ole ia lakou ke ho'emi i ka uku ana malalo ka hapakolu mamuli o ka Pauku 10 o ka Haawina i hoonoho i na Luna Hoona kumu kuleana. Eia hoi kekahi mea i koe, o ko ka hoaina kuleana, ina he hoaina e noho ana. Aole hiki i ke Alii ke hoolilo i kona kuleana, ke ae ole mai ia.

Ua manao makou he mea pono ia makou ke hoakaka i ka nui o ko ke Aupuni kuleana i keia manawa iloko o na aina a pau; no ka mea, a hiki mai i keia la, aole i uku ponoia ke Aupuni no na aina a na 'lii hoi ka poe i haawi i ka aina i kanaka, aole lakou i uku.

Aole loa e oi aku ko ke kanaka kuleana mamua o ko ka mea nana i haawi ia ia, aole hoi e hiki i kekahi Alii ke hooi aku i kona haawi ana mamua o kona i loa mai ai.

O ko lakou ai ana i ka aina, ina aole hoaina malalo o lakou, ua loa ia lakou ke kuleana e like me na palapala elua, aole nae i maheleia, a nolaila no kela hapakolu o ke Alii, uku makahiki lakou ia ia i ka waiwai o ka aina, a me ka hana. O na haole i loa ko lakou kuleana na ia Poe Alii mai, i kekahi manawa aole lakou i uku i ka makahiki, i kupono i kona mua ke haawi i ke Aupuni, a nolaila, ua nalowale i ko lakou manao ko ke Aupuni kuleana iloko o ko lakou aina mamua.

E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke kuai aku ia kuleana ke loa mai ia ia ka uku no ka hapakolu o ka aina, e like me ka olelo maluna. Alaila, aole olelo hou ke Aupuni maluna o ua aina la, eia wale no, o na mea i olelo muaia.

7. O na kumu kuleana aina a pau, maloko o keia Aupuni mai o a o, o na mea i koi pono, a me na mea i koi hewa ia, ina aole i hoikeia mai ia makou

no ka hookolokolo a me ka hooko, a me ka hoole i ka la 14 o Feberuari M. H. 1848, a mamua aku paha, ua hai muaia 'ku ma ka Pauku 8 o ka Haawina hoonohonoho ia makou, no ke Aupuni ia aina. O ka poe hoopanee, a hoike ole mai i ko lakou kuleana, hoowahawaha no lakou i ke kanawai, nolaila, aole e hiki ia lakou ke hooalahala i ko lakou hookuli iho.

Maluna o keia mau kumu manao, ke hoomaka nei makou e hooholo i ka olelo no na kuleana i hoikeia mai imua o makou.

William Richards

John Ricord

J. Y. Kanehoa

John Ii

Z. Kaauwai

Halekauila Honolulu

Augate 20, 1846.

I ka akoakoa ana o na'lii a me ka Poe i kohoia e na makaainana, heluheluia imua o lakou na kumu manao o ka Poe Hoona Kuleana Aina i ka-kauia i ka la 20 o Augate 1846, a noonoo pono lakou a hooholo i keia manao. Ua apono ia kela kumu manao, a ua kauia i Kanawai, a mai keia la aku, ina koi mai kekahi i aina ma keia Aupuni, e hoohalikeia kona kuleana me ia mau kumu manao a ma ia mau manao e hookoia'i, a e hooleia'i.

Hale Ahaolelo, Honolulu,

Okatoba 26, 1846.